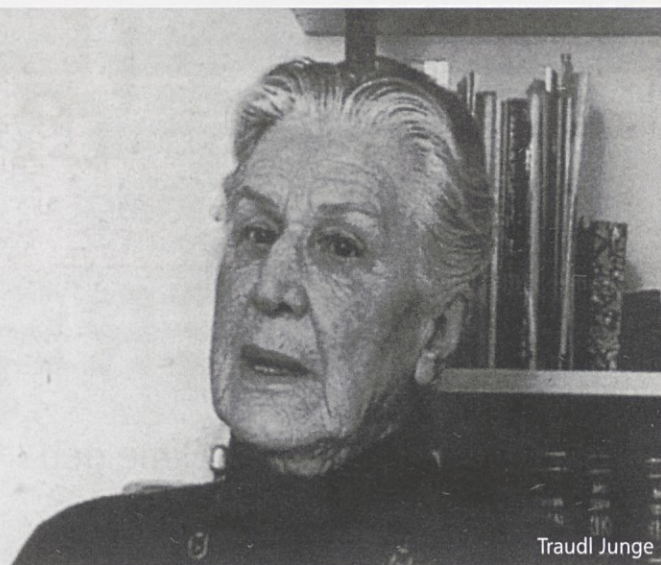

hitler je bil umirjen, dostojen in zelo pozoren

diagonale

2002 festival avstrijskega filma v gradcu

Traudl Junge

Gospa Traudl Junge (1920-2002) je začela, v glavnem po zaslugi svoje daktilografske spretnosti, poleti 1942 delati v glavnem štabu Adolfa Hitlerja blizu Berlina. Drugače od ostalih deklet na istem položaju ji je uspelo pridobiti osebno naklonjenost samega firerja, zato je kot njegova najbližja administrativna sodelavka ostala v Hitlerjevem bunkerju vse do zadnjih dni vojne. Kot edina preživela priča dogodkov v glavnem štabu je po vojni postala tarča novinarjev, zgodovinarjev in številnih drugih radovednežev, vendar o svoji preteklosti ni hotela govoriti. Odmaknjeno je živila v enosobnem stanovanju v nekem münchenskem predmestju vse do lani, ko sta dva Avstrijca, novinar Andre Heller in snemalec Othmar Schneider, končno dobila privolitev, da lahko zabeleži njene spomine. Iz skupaj šestih ur materiala je bil zmontiran poldrugo uro dolg film, ki razkriva nove razsežnosti ključnih dogodkov Druge svetovne vojne – precej drugačno videnje Hitlerja in Eve Braun, Bormanna in družine Göring, ki so bili skupaj s Hitlerjem v njegovem bunkerju vse do zadnjega, ko so hkrati naredili samomor. Frau Junge je na sam dan premiere filma na letošnjem berlinskem festivalu umrla v neki münchenski bolnišnici, film pa je doživel izjemen uspeh in je bil povabljen na številne festivale. Šesturno pričevanje je ostalo na voljo zgodovinarjem, ki so tako pridobili nov zgodovinski vir in vpogled v doslej nedostopna videnja omenjenih osebnosti.

Letošnji festival, ki je že petič potekal v Gradcu, je predstavil celotno lansko avstrijsko filmsko produkcijo, ki obsega skoraj 200 naslovov, od tega kar 17 dolgometražnih igranih filmov, kar je predvsem rezultat aktivnejše vloge države pri financiranju in plasiranju filma v minulih desetih letih. Po zaslugi uspeha avstrijskih avtorjev na vodilnih festivalih, Michaela Hanekeja v Cannesu, Ulricha Seidla v Benetkah in Nikolausa Geyrhalterja v Amsterdamu, ter nominacije filma *Kopirnica* za letošnjega oskarja za tuji film je postala domača kinematografija zanimiva tudi za lokalno publiko, tako da so

Diagonale tokrat privabile rekordnih 25.000 gledalcev. V času, ko so poglobitni kinematografi prikazovali ameriške filme pred napol praznimi dvoranami, je bil program avstrijskega kratkega filma razprodan, kar se za začetek 21. stoletja sliši skorajda neverjetno.

Kot tudi v minulih letih so najboljši vtis naredili dokumentarni filmi. Ob portretu Hitlerjeve medvojne tajnice so dokaj profesionalno zabeleženi tudi spomini dveh pomembnih posameznikov v zgodovini ameriškega filma, avstrijskih emigrantov Armosa Vogla, dolgoletnega direktorja newyorškega filmskega festivala, in Donalda Ritchieja, avtorja več filmskih knjig. Presunljivo nežen je film znanega igralca Maximiliana Schella o njegovi še bolj znani sestri Mariji, ki po infarktu odmaknjeno živi v neki vasici na Koroškem. Zelo impresiven je tudi film *Lebdeti nad Atlantikom* Michaela Daerona o pripetljajih skupine okoli 3000 Židov, ki jim je konec leta 1940 v skorajda neverjetnih okoliščinah na napol trhli ladji z Dunaja uspelo prispeti do otoka Mauricius. Na splošno pozitiven vtis kvari le proglašenje letošnjih zmagovalcev. Petčlanska žirija je za zmagovalca proglasila avstrijsko-francosko-nemško koprodukcijo *Jedermanov prijem* Fritza Lehnerja, kar je izzvalo hude proteste prisotnih in ostro diskusijo s člani žirije. Tudi druga nagrada, ki jo je prejel po splošnem prepričanju "slalomski" film *Nogo*, je izzvala posmeš in obilo žvižganja, pa tudi govornice o "skrivnih dogovorih", česar na tem festivalu prej ni bilo. Doslej uspešna uprava festivala je po petih letih prvič pred resnim izzivom. Upajmo, da ji bo uspelo vztrajati na pravi poti. •

prevedel Saš Jovanovski